

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 34.

Koosolek 29. augustil 1917 kubermangu lossi Valges saalis, Tallinnas, Toompeal.

Ilmunud oli 33 maanõunikku: Aug. Kohver, J. Raamot, J. Kärner, T. Laur, Ar. Vallner, Jul. Seljamaa, Joh. Januson, Hans Roos, A. Leetsmann, K. Saral, J. Tõnisson, H. Reiman, H. Pöhl, P. Johanson, J. Kalm, Piip, T. Kuusik, Joh. Kurvits, Al. Podrätshik, Masik, Joh. Kukk, N. Köstner, H. Kask, J. Reintam, M. Kiirats, Jaakson, J. Vilms, A. Veiler, K. Ast, H. Kruus, A. Birk, A. Riberg, J. Temant.

Koosolekut juhatab A. Vallner.

Protokolli kirjutab M. Kiirats.

Päevakord:

1. Redaktsiooni komisjoni ettepanek üleskutset vastu võtta.
2. Maavalitsuse kava tööjaotuse kohta.
3. Nõukogude võimukond teisel lugemisel.

1. Päevakorra täiendamine.

Maavalitsuse töö ja hoolekandmise osakonna juhataja V. Masik paneb ette veel päevakorda võtta Maavalitsuse volituse laiendamise ja vabrikute evakuatsiooni ja korraldamise.

J. Tõnisson paneb ette evakuatsiooni ja rekvisitsiooni pehmendamiseks võimalusi otsida. Ettepanekud võetakse vastu.

2. Juhatused vaenlase pealetuleku puhul.

H. Piip kannab „Juhatused vaenlase pealetuleku puhul“ punkti kaupa ette. (Vaata prot. nr. 33, lisa nr. 1).

§ 6 parandatakse järgmiselt: „Üles võetud kartulad tulevad maaalustesse koobastesse mitmesse kohta varjule panna.“

§ 7 kohta tehtakse parandus: Võimalikult suure lihatagavara suurendamiseks tulevad loomad aegsasti ära tappa jne.

§ 11 võetakse järgmisel kujul vastu: „Varandus tuleb võimalikult pea valla ja linna omavalitsuse esitajate juuresolekul ära hinnata ja selle kohta protokollid teha.

Märkus: Hindamise kohta avaldab Maavalitsus lähemad juhatuskirjad. § 12 parandatakse järgmiselt: Kui liikuva varanduse ja väärtasjade kaitsmiseks sõjategevuse liginemisel neid peidetakse, siis tehtagu seda vähemalt kahe inimese teadmisel tulekindlasse kohta. Paberiraha peitmisel maa sisse olgu ettevaatlik, et see hukka ei saaks.

3. Üleskutse Eestimaa rahvale.

Otsustatakse üleskutset Eestimaa rahvale ära kuulata: (Vaata lisa nr. 1).

K. Ast kannab üleskutse ette. A. Vallner teeb ettepaneku üleskutse ilma sisulise aruandmiseta vastu võtta. J. Tõnisson teeb ettepaneku vaheaega teha, et üleskutset fraktsioonides läbi arutada, peab võimatuks nii suurt üleskutset ilma sisulise arutusega vastu võtta. A. Vallneri ettepanek saab poolt 13 häält, vastu 14. J. Tõnissoni ettepanek saab poolt 15 häält, 14 häält vastu. J. Tõnisson teeb ettepaneku vaheaega ühe tunni peale määrata ja V. Masik räägib 10 minutilise vaheaja poolt. 10 minuti poolt 16 häält. 15 minuti poolt 1. 30 minuti poolt 2. Ühe tunni poolt 11 häält. Sellega on vaheaeg määratud 10 minutit.

Vaheaja järele 29. augustil.

Pärast vaheaega teatab juhataja Vilms, et koosolek kestab edasi.

Et sekretäridest ükski polnud ilmunud, palub juhataja H. Piipu protokolli kirjutama tulla; H. Piip ei tule. Juhataja kutsub J. Seljamaa protokolli kirjutama, kes seda ka täidab.

A. Vallner teeb ettepaneku üleskutset otsekohe ilma läbirääkimiseta vastu võtta ja redaktsiooni komisjoni anda.

Üleskutse võetakse ühel häälel vastu.

4. Koosoleku lõpetamine kvoorumipuudusel.

J. Temant ilmub saali ja seletab, et koosolek otsusevõimeline pole, sest kvoorum puududa; palub nõunikude arvu üle lugeda. Juhataja seletab, et kvoorum küsimus üles võetud, sellepärast peab ta üles lugema, kas kvoorum on või ei.

Lugemise tagajärg: saalis on 19 nõunikku.

Juhataja seletab, et praegu kvoorum puudub ja lõpetab koosoleku, ühes sellega teatades, et vastuvõetud otsus üleskutse asjus seadusline on.

J. Vilms (allkiri).

H. Kask (allkiri).

Ar. Vallner (allkiri).

J. Temant (allkiri).

LISAD.

LISA nr. 1.

Eestimaa rahvale.

Raske hädaohu ähvardab Venemaad ja tema kalli hinna eest võidetud vabadusi. Vasturevolutsionilised jõud, kes seni uue korra kukutamise sepitsusi sala toimetasid, on nüüd revolutsionilise ajutise valitsuse vastu avalikku mässu tõstnud.

Juba riiklises nõupidamisel Moskvas tuli ilmsiks, et kontrrevolutsioni hädaohu eest hoiatamine paljas kollitamine ei olnud, vaid et riigivastased jõud tõepoolest verise kodusõja vastu valmistasid. Ja nüüd on see vennatappev sõda, mille saagiks kõik meie vabadused võivad langeda, kätte jõudnud.

Endine vägede ülemjuhataja kindral Kornilov pani 26. aug. peaministrile Kerenskile nõudmise ette, et terve riigivalitsemise võim ainuüksi tema, Kornilovi, kätte antaks. Ainult temal leiduvat tahtmist korra jaluleseadmiseks ning ainult temal olevat jõudu välise vaenlase tagasilöömiseks.

Aga kui Ajutine Valitsus seda nõudmist ei täitnud ja läbirääkimistest midagi välja ei tulnud, siis astus endine vägede ülemjuhataja, kes ennast Venemaa peastmise nimel tõendab talitavat, meeletuma sammu ja saatis väerinnalt kolm divisjoni pealinna poole teele, et seaduslist revolutsioni valitsust kukutada.

Siit selgub kindral Kornilovi tõeline püüdmine, mis selles seisab, et mõnede vasturevolutsioniliste ja eksiteele viidud väeosade peale toetades diktatorlist võimu enda kätte kiskuda ning kõigile vabadustele lõppu teha.

Tema võidu puhul ei saaks enam juttu olla demokratliku riigikorra maksmapanekust, ega väikerahvaste enesemääramise õigustest, sest sõjaväelise ainuvõimu varal valitsejad on, nagu ajaloo juba tunneme, vere ja valjusega valitsenud. Mitte rahva Asutava Kogu kokkukutsumine ei seisaks meil siis ees, vaid raudse keskivõimu surve, mille all kõik lootused närtsiks.

Seda äratundmist sisaldab ka Eesti Maanõukogu otsus, mis 28. aug. vastu võetud ja milles öeldakse:

„Ajutise Valitsuse kindralkomissari Onipko seletust ära kuulates ja silmas pidades, et Eestimaa rahvaste huvid revolutsioni võitude saatusega ühendatud on ja et Ajutine Valitsus, kes revolutsionilise rahva tahtejõu loodud, peab rahvast revolutsioni seaduse määralise lõpusihini, Asutaja Koguni, viima — tunnistab Ajutine Eesti Maanõukogu teda ainukeseks täie-võimuliseks kõrgema võimu kandjaks riigis ja arvab, et ainult Ajutise Valitsuse korraldused, kes suveränse rahva tahtejõu pärandav kandja on, täidetud peavad saama, kui seaduslikud aktid, kuna iga-sugune püüe Ajutist Valitsust kukutada ja katse sõjaväelist diktatuuri maksmata panna, tulevad kui rahvaõiguste rikkumised ja isamaad hukuvad lubamataks tunnistada.“

Nii on ainult üks tee ja üks valik. Eesti Maanõukogu kutsub kõiki Eestimaa elanikka rahu alal hoidma ja põlastusega tagasi tõrjuma iga vasturevolutsionilist katset.

Meie omavalitsuse asutused, meie valland ja seltsid peavad revolutsionilise demokraatia esitustega, Tööliste ja Soldatite saadikute Nõukogudega, käsikäes käies ainult revolutsionilise Ajutise Valitsuse, tema asemikude ja rahva poolt valitud Eesti Maanõukogu käskusid ning määrusi täitma.

Iseäranis olgu meie väeosadele öeldud: Ärge usaldage kontrrevolutsionilisi ässitajaid! Ärge kuulake nende äraandlikka sõnu! Pidage meeles, mis ütles teie sõjaminister riiklises nõupidamisel: „Ei ole vabadust ilma isamaata ja isamaad ilma vabadusteta.“

Eesti Maanõukogu.

LISA nr. 2.

Üleskutsule ei hääletanud mina mitte kui niisugusele, mis minule minu seisukohast vastuvõetav oleks, demokratilise blokki poolt loodud seisukorra tõttu aga olin sunnitud toetama pahema tiiva ettepanekuid parema tiiva vastu.

31/VIII 1917.

A. Leetsmann (allkiri).

Täienduseks protokollidele 29/VIII, 30/VIII 1917.